

הקלברי פין / מרק טווין

מתוך: "מראות" – מדריך למורה התשנ"ו עמ' 345-347

לאחר שכתב סדרת ספרים על עלילות תום סוייר וחבריו, שזכתה לפרסום רב, החליט מרק טווין ליחד ספר לעלילותיו של הקלברי פין, חברו הטוב של תום. כך הפך הקלברי פין, הנער העוזב והיחפן בנו של שיכור העיר, מדמות משנית, מסקרנת ומשעשעת ככול שתהיה, לדמות ראשית, שמשכה אליה את הקוראים הצעירים מעריציו של תום סוייר. ספר זה, שנחשב לאחד מספרי המופת בספרות הילדים, כתוב בגוף ראשון, ברוב חן והומור, מנקודת מבטו של הקלברי פין ובסגנון דיבורו המחוספס והחינני. הספר מכיל שרשרת ארוכה וססגונית של הרפתקאות שעוברות על הגיבור וגלריה רחבה של דמויות שבהן הוא נתקל. באמצעות הגיבור מלגלג הסופר על דעות קדומות ועל מצפון מזויף ומבטא הגיגים בשאלות חוק ומוסר.

פרק י"א, הנקרא "רודפים אחרינו", פותח בעיצומה של סיטואציה, המורכבת בעיקרה מדיאלוג מתמשך. הקלברי פין מופיע בבית איכרים מחופש לנערה ומנסה להוליך שולל את בעלת הבית. המארכת מצדה מעמידה פנים שהיא מאמינה לו ולסיפורו ואף פונה אליו בלשון נקבה. אך בהמשך, כשהיא מצביעה על נקודות התורפה בתחפושתו ובהתנהגותו שהסגירו את מינו, מתברר שהיא עמדה על התרמית כבר בהתחלת. גם קוראים שאינם מכירים את הספר, יוכלו להבין על פי הרמזים הפזורים בפרק, שלפניו מעשה של התחזות. למשל, הטעות שהקלברי עושה כשהוא מתבקש לנקוב בשמו; ההתרגשות הגואה בלבו למשמע דבריה של האישה, או הדרך שבה היא מתבוננת בו כשהוא מנסה להשחיל מחט: "הרמתי את עיני והנה היא מביטה בי במין סקרנות שכזאת ומחייכת חיוך דק". הסיבות להתחזות אינן מתבהרות בפרק כל צרכן והן מעוררות מתח וסקרנות. כך גם דיבורה הפטפטי של האישה, שאפשר להפיק ממנו פיסות מידע על השתלשלות האירועים בפרשה ועל הלך הרוחות של תושבי העיר. מדיבורה ומהתנהגותה מבצבץ גם קורטוב של הומור דק, הממתן את אוירת המתח שיוצרות הנסיבות.

שאלות לעיון ולדיון

מתח והומור

1. מה הרגשתם במהלך קריאת הפרק: מתח, עניין, סקרנות, שעשוע או הרגשה אחרת?
2. אלו פרטים יוצרים את המתח בפרק ואלו - את ההומור? האם ההומור שבפרק עוזר לפרוק את המתח? נמקו.

התחפשות או התחזות?

1. האם לפי ההגדרות שלהלן הקלברי פין המופיע כנערה הוא מתחפש או מתחזה? נמקו תשובתכם.

התחפשות - קבלת דמות אחרת, כדי שרואיו לא יכירוהו. לבישת בגדים אחרים, איפור הפנים וכו', בדרך כלל למטרות שעשוע, כמו בפורים.

התחזות - ניסיון להיראות כמו מישהו אחר. אדם המציג את עצמו בצורה שקרית, במגמה להוליך שולל את זולתו.

2. מהם הרמזים המסייעים לקוראים לגלות במהלך הקריאה, שהאורחת היא בעצם אורח (כלומר, שהמספר הוא הקלברי פין)?
3. בפרק לא נאמר מפורשות מדוע הקלברי פין הופיע בבגדי נערה.
 - א. נסו לגבש השערה בעניין זה מתוך מה שקראתם בפרק.
 - ב. לאחר שתקראו את הספר כולו, קראו שנית את תשובתכם ובדקו אם השערותכם הייתה נכונה.
4. א. איך הצליחה בעלת הבית לגלות שהקלברי התחפש לנערה?

ב. מתי, לדעתכם, היא גילתה זאת?

ג. מדוע בתחילה היא העמידה פנים שאיננה מבחינה בתחפושת והניחה להקלברי להמשיך במשחקו?

5. בגלל אילו סיבות, לדעתכם, בני אדם מתחזים לעתים למישהו אחר?

6. מוטיבים של התחפשות והתחזות נפוצים ביותר בספרות, באמנות ובקולנוע. הביאו דוגמאות למוטיבים כאלה מספר שקראתם, ממחזה שראיתם או מסרט שצפיתם בו.